

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
проф. О.В. Власенко

О.В. Власенко

«30» 05 2019 р.

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань 22 Охорона здоров'я,

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 222 Медицина, 229 Громадське здоров'я,

(код і найменування спеціальності)

мова навчання українська, російська, англійська

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

ОЧЕРЕДЬКО О.М.

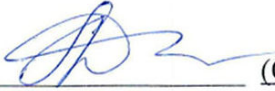
РЕЦЕНЗЕНТИ:

СЕРГЕТА І.В.
ГЕРМАНЮК Т.А.
КРЕКОТЕНЬ О.М.

Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я.

Схвалено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Протокол від « 30 » 05 2019 р. № 10

Вчений секретар (Серебреннікова О.А.)

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «соціальна медицина» складена відповідно до освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова на третьому (освітньо-науковому) рівні

галузі знань 22 Охорона здоров'я
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 222 Медицина
(код і найменування спеціальності)

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дисципліна викладається 300 годин, з них 90 годин практичних занять, 120 годин медичної та педагогічної підготовки і 90 годин самостійної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактори та умови соціального середовища, що впливають на здоров'я людини.

Міждисциплінарні зв'язки: з біостатистикою в контексті вивчення факторів формування кількісних закономірностей суспільного здоров'я, економікою ОЗ в контексті особливостей економічних вимірів суспільних процесів та особливостей організації даних, з епідеміологією в контексті вимірів популяційних процесів та планів збору інформації, організацією охорони здоров'я в контексті предметних теорій (напр. діяльності ЛПЗ, робочої сили, поведінкових стимулів, страхування, планування здоров'я, оплати праці та реімбурсації), та законодавчого поля обмежень, клінічними дисциплінами в контексті оцінки ефекту методів діагностики та профілактики захворювань та їх наслідків, оптимізації маршруту пацієнта, діяльності відділення (ЛПЗ).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “соціальна медицина” є розробка та наукове обґрунтування соціальних, медичних, і економічних заходів щодо забезпечення оптимального рівня здоров'я населення і його активного довголіття.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «соціальна медицина» є оволодіння знаннями та навичками щодо:

- вивчення стану здоров'я населення та процесів його відтворення;
- визначення медичної та соціально-економічної значимості хвороби, її місце в структурі патології населення;
- вивчення закономірностей поширення хвороб в часі (за роками, місяцями тощо), на різних територіях та серед різних груп населення (вікових, статевих, професійних тощо);
- виявлення причин та умов, що визначають поширеність хвороб;
- розробки рекомендацій, щодо оптимізації профілактики;
- розробки напрямків оздоровлення населення та визначення принципів системи охорони здоров'я, його теоретичних та організаційних основ;
- аналізу діяльності органів та закладів охорони здоров'я, створення їх раціональних структур і наукове обґрунтування найбільш доцільних форм організації роботи, проведення реформування та реструктуризації.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у освітньо-науковій програмі).

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії **компетентностей:**

– *інтегральні:*

- Здатність до підвищення професійної кваліфікації
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

– *загальні:*

- Взаємодія (робота в команді дослідників по збору, аналізу та інтерпретації отриманих даних).
- Здатність працювати в міждисциплінарній команді (узагальнення, інтерпретація та презентація статистичних даних в наглядний зрозумілий спосіб)
- Здатність застосовувати знання на практиці
- Прийняття рішень (на базі узагальнення експертних, статистичних, методологічних обґрунтувань).
- *спеціальні (фахові, предметні)*

- Дослідницькі навички і уміння (збір інформації згідно гіпотези та дизайну, статистичні методи узагальнення даних та презентації висновків)
- Розробка напрямків оздоровлення населення та визначення принципів системи охорони здоров'я
- Аналіз діяльності закладів охорони здоров'я, створення їх раціональних структур і наукове обґрунтування найбільш доцільних форм організації роботи, проведення реформування та реструктуризації
- Створення різнострокових прогнозів та планів розвитку системи охорони здоров'я з метою проведення цілеспрямованих заходів щодо підтримання належного рівня здоров'я населення

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Результати навчання:

Програмні результати навчання (РН):

- RN1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
- RN2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій
- RN3 Виявляти невирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення
- RN4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження
- RN5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження
- RN6 Виконувати оригінальне наукове дослідження
- RN7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників
- RN8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності
- RN9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження
- RN10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство
- RN11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій
- RN12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері
- RN13 Організовувати освітній процес
- RN14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення
- RN15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди)
- RN16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- RN17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

Результати навчання для дисципліни.

Знання: закономірностей виникнення, поширення та припинення хвороб людини і розробки методів профілактики та боротьби з ними

Уміння: аналізувати діяльність лікувально-профілактичних закладів і оцінювати якість медичної допомоги

Навички: ведення облікової та звітної документації

Здатності: розробляти на науково обґрунтовувати соціальні, медичні і економічні заходи щодо забезпечення оптимального рівня здоров'я населення і його активного довголіття

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 годин, 10 кредитів ЄКТС.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин	
	денна форма	заочна форма

	усього			у тому числі				усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	мед. пр.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	4		2				2						
Тема 2. Теоретичні основи соціальної медицини.	4		2				2						
Тема 3. Здоров'я населення (чинники, що обумовлюють здоров'я, методи вивчення, закономірності основних показників)	12		2				10						
Тема 4. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографічна ситуація в Україні та сучасному світі.	2		2										
Тема 5. Методика вивчення захворюваності (загальної, з тимчасовою втратою працездатності)	2		2										
Тема 6. Загальні тенденції захворюваності населення України	2		2										
Тема 7. Інвалідність	2		2										
Тема 8. Фізичний розвиток	2		2										
Тема 9. Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	7		2				5						
Тема 10. Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	17		2				15						
Тема 11. Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення	12		2			10							
Тема 12. Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	12		2			10							
Тема 13. Організація стаціонарної допомоги населенню	12		2			10							
Тема 14. Організація первинної медико-санітарної допомоги на	12		2			10							

засадах сімейної медицини													
Тема 15. Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на АЕС	12		2			10							
Тема 16. Організація екстреної та невідкладної допомоги	12		2			10							
Тема 17. Організація медичної допомоги населенню літнього віку	12		2			10							
Тема 18. Організація лікувально-профілактичної допомоги працюючим на промислових підприємствах	2		2										
Тема 19. Медичне страхування	7		2				5						
Тема 20. Страхова медицина в економічно розвинених країнах світу	2		2										
Тема 21. Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	12		2				10						
Тема 22. Організація акушерсько-гінекологічної допомоги	12		2			10							
Тема 23. Організація медичної допомоги дітям	12		2			10							
Тема 24. Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	12		2				10						
Тема 25. Облік і звітність, показники діяльності, їх оцінка	12		2			5							
Тема 26. Методика оцінки якості медичної допомоги	12		2			5							
Тема 27. Організація медичної експертизи працездатності	22		2			10	10						
Тема 28. Організація стоматологічної допомоги населенню	12		2			10							

сестринського догляду													
Усього годин	300	90			120	90							

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
3		
4		
5		

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	2
2	Теоретичні основи соціальної медицини.	2
3	Здоров'я населення (чинники, що обумовлюють здоров'я, методи вивчення, закономірності основних показників)	2
4	Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографічна ситуація в Україні та сучасному світі.	2
5	Методика вивчення захворюваності (загальної, з тимчасовою втратою працездатності)	2
6	Загальні тенденції захворюваності населення України	2
7	Інвалідність	2
8	Фізичний розвиток	2
9	Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	2
10	Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	2
11	Основи організації лікувально-профілактичного забезпечення дорослого населення	2
12	Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги	2
13	Організація стаціонарної допомоги населенню	2
14	Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини	2
15	Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на АЕС	2
16	Організація екстреної та невідкладної допомоги	2
17	Організація медичної допомоги населенню літнього віку	2
18	Організація лікувально-профілактичної допомоги працюючим на промислових підприємствах	2
19	Медичне страхування	2
20	Страхова медицина в економічно розвинених країнах світу	2
21	Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	2
22	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги	2
23	Організація медичної допомоги дітям	2

24	Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	2
25	Облік і звітність, показники діяльності, їх оцінка	2
26	Методика оцінки якості медичної допомоги	2
27	Організація медичної експертизи працездатності	2
28	Організація стоматологічної допомоги населенню	2
29	Організація санітарно-епідеміологічної служби	2
30	Економіка охорони здоров'я	2
31	Ціноутворення медичних послуг	2
32	Ринок медичних послуг	2
33	Система охорони здоров'я в деяких економічно розвинених зарубіжних країнах (Сполучені Штати Америки, Європейські країни, Велика Британія)	2
34	Всесвітня організація охорони здоров'я її роль у вирішенні проблем здоров'я населення	2
35	Міжнародна класифікація хвороб X перегляду	2
36	Проблеми медичної етики та деонтології	2
37	Управління системою охорони здоров'я	2
38	Управління медичною справою (медико-санітарною допомогою, охороною здоров'я) в Україні	2
39	Теорія управлінських систем	2
40	Функції управління	2
41	Технологічно-функціональні фази процесу управління	2
42	Менеджер в системі охорони здоров'я	2
43	Комплексний підхід, щодо удосконалення управління	2
44	Особливості реформування системи охорони здоров'я в Україні	2
45	Організація та зміст роботи лікарні сестринського догляду	2
	Всього	90

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна медицина, як наука про суспільне здоров'я та охорону здоров'я	2
2	Теоретичні основи соціальної медицини.	2
3	Здоров'я населення	10
4	Медико-соціальні аспекти найважливіших захворювань	5
5	Основи організації лікувально-профілактичної допомоги	15
6	Медичне страхування	5
7	Охорона здоров'я матері та дитини (медико-соціальні аспекти)	10
8	Організація медичної експертизи працездатності	10
9	Аналіз діяльності лікувально-профілактичних закладів і оцінка якості медичної допомоги	10
10	Організація санітарно-епідеміологічної служби	5
11	Економіка охорони здоров'я	5
12	Система охорони здоров'я в деяких економічно розвинених зарубіжних країнах (Сполучені Штати Америки, Європейські країни, Велика Британія)	5

13	Всесвітня організація охорони здоров'я її роль у вирішенні проблем здоров'я населення	2
14	Проблеми медичної етики та деонтології	4
	Всього	90

9. Індивідуальні завдання _____

10. Медична та педагогічна практика

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організація лікувально-профілактичної допомоги дорослому населенню	10
2	Організація амбулаторно-поліклінічної допомоги населенню	10
3	Організація стаціонарної допомоги населенню	10
4	Організація первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини	10
5	Організація медичного забезпечення потерпілих від аварії на АЕС	10
6	Організація екстреної та невідкладної допомоги	10
7	Організація медичної допомоги населенню літнього віку	10
8	Організація акушерсько-гінекологічної допомоги	10
9	Організація медичної допомоги дітям	10
10	Облік і звітність, показники діяльності, їх оцінка, оцінка якості медичної допомоги	10
11	Організація медичної експертизи працездатності	10
12	Організація стоматологічної допомоги населенню	10
	Всього	120

11. Методи навчання: лекції (аудиторні, дистанційні), розбір та самостійне вирішення кейсів

12. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

13. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен аспіранта складається з суми поточного контролю та балів, отриманих за підсумковий модульний контроль.

14. Форма поточного контролю успішності навчання: Оцінка з дисципліни "Соціальна медицина" визначається з урахуванням поточної навчальної діяльності аспіранта із відповідних тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою,

здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні підсумкового модульного контролю.

Критерії оцінювання

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (200 балів) для дисциплін, що закінчуються заліком та Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали (120 балів) для дисциплін, що закінчуються підсумковим модульним контролем (ПМК), прийнятих рішенням Вченої ради ВНМУ (протокол №2 від 28.09.10).

Інструкція оцінювання іспитів та диференційних заліків згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р. (в основних положеннях з організації навчального процесу).

1. Для всіх модулів окрім останнього бали за *Поточну успішність* (ПУ) та *Підсумковий модульний контроль* (ПМК) вносяться у відомості (відомість ПМК).

2. Поточну успішність вноситься у відомість іспиту (Форма № Н - 5.03) без змін згідно 120-бальної системи (від 72 балів (оцінка 3) до 120 балів (оцінка 5)).

3. Останній ПМК є іспитом. Іспит проводиться згідно розкладу екзаменаційної сесії.

Оцінка за іспит відповідає шкалі:

Оцінка «5» - 80-71 балів

Оцінка «4» - 70-61 балів

Оцінка «3» - 60-50 балів

4. Іспит приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), члени комісії (представник деканату або кафедри) та науковий керівник.

5. Отримані бали (сума поточної успішності та ПМК) відповідають фіксованій шкалі оцінок:

Оцінка «5» - 200-180 балів

Оцінка «4» - 179,9-160 балів

Оцінка «3» - 159,9-122 балів

6. Остаточна оцінка за дисципліну (бали/ категорія/ традиційна оцінка) отримується після ранжування дисципліни в програмі «Контингент».

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

15. Методичне забезпечення

1. презентації
2. журнальні статті
3. монографії
4. ситуаційні завдання для самостійної роботи
5. задачі

16. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Методи соціальної медицини /Під заг.ред. О.М. Очередька, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007.- 410с
2. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під. заг. ред. Ю. В. Вороненка, В. Ф. Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680с.
3. Диспансеризація в діяльності лікаря та медичного закладу: навчальний посібник / О. М. кречотень, Г. С. Черешнюк. – Вінниця: Нілан ЛДТ, 2014. – 276с.
4. Правове забезпечення процесу оформлення лікарем основної обліково-звітної документації медичного закладу: навчальний посібник / За ред. Руденя В. В. – Львів, 2010. – 630с.
5. Стратегічні цільові орієнтири нової Європейської політики «Здоров'я 2020» та шляхи її досягнення в Україні / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузева, Л. І. Галієнко, Г. В. Іншакова. – Харків, 2013. – С. 125-137
6. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України, 2015 рік / за ред. Шафранського В. В.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2016. – 452 с.
7. Біостатистика / підручник за заг.ред В.Ф.Москаленка. – К.: Книга плюс, 2009.– 184 с.
8. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. нав. закладів / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, Т.С. Грузева, [та ін.]. – К.:ВД «Авіцена», 2012. – 560 с.: іл.

9. Економіка охорони здоров'я: підручник / В.Ф. Москаленко, О.П. Гульчій, В.В. Таран та ін.; під ред. В.Ф. Москаленка. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 288 с.
10. Збірник тестових завдань до державних випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / за ред. В.Ф. Москаленка, В.Г. Бардова, О.П. Яворовського. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 200 с.
11. Лехан В.М., Вороненко Ю.В. та ін. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань (для ВМНЗ III - IV рівнів акредитації). Дніпропетровськ, Київ.- 2004.
12. Москаленко В.Ф. Принципи побудови оптимальної системи охорони здоров'я: український контекст. Монографія. – К.: „Книга плюс”, 2008. – 320 с.
13. Москаленко В.Ф., Грузєва Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. – Контраст, 2006.– 296 с.
14. Мочерный С.В., Некрасова В.В. Основы организации предпринимательской деятельности: учебник для вузов./ Под общ. ред. проф. С.В.Мочерного. – М.: «Приор – издат», 2004. – 544 с.
15. Медик В.А., Юрьев В.К. Общественное здоровье и здравоохранение: учебник / В.А. Медик, В.К. Юрьев. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ГЕОТАР-Медицина, 2012. – 608 с.
16. Салтман Р.Б., Дж. Фигейрас Реформы системы здравоохранения в Европе. Анализ современных стратегий: Пер. с англ. – М.: Геотар Медицина, 2000. – 432с.
17. Экономика здравоохранения: учебник / В.Ф. Москаленко, В.В. Таран, О.П. Гульчій [и др.]; под ред. В.Ф. Москаленко. – Винниця: Нова Книга, 2010. – 144 с.
18. Экономика здравоохранения / И.М. Шейман, С.В. Шишкин, М.Г. Колосничина; под. ред. Колосничиной М.Г., Шеймана И.М., Шишкина С.В. / Издатель: Высшая школа Экономики, 2009. – 480 с.
19. Health economics: textbook / V. Moskalenko, V. Taran, O. Hulchii [at al]; ed. by V. Moskalenko. – Vinnytsia: Nova Knuga, 2010. – 112 p.

Допоміжна

1. Mark Woodward (Third Edition) Epidemiology Study Design and Data Analysis, 2014
2. Fisher, R.A., Yates, F. Statistical tables for biological, agricultural and medical research, 6th ed., Longman Group Ltd., London, 2006
3. L loid, E., Ledermann. Handbook of applicable mathematics. Vol. VI: Statistics Part B, John Wiley & sons, New York, 1984.
4. Гаркавенко С.С. Маркетинг: Підруч. К.: Лібра, 2002. – 712 с.
5. Зюзін В.О., А.В.Костріков, В.Л.Філатов Статистичні методи в медицині та охороні здоров'я. Полтава. 2002.
6. Доклад о состоянии здравоохранения в Европе, 2005 г. Действия общественного здравоохранения в целях улучшения здоровья детей и всего населения. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ.–2006.- 168 с.
7. Досвід виконання Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації» на 2002-2011 роки / За ред. Ю.В.Поляченка, В.М.Пономаренка. – К.: 2006. – 240 с.
8. Европейская база данных «Здоровье для всех». Копенгаген: ЕРБ ВОЗ. – 2013 г. // <http://www.euro.who.inf>
9. Здравоохранение и расширение Европейского Союза. Редакторы Мартин Мак-Ки, Лаура Мак-Лехоз, Эллен Нолт – Европейская обсерватория по системе и политике здравоохранения. 2006.– 291 с.
10. Каминская Т.М. Рынок медицинских услуг: Опыт теоретико-институционального анализа. – Х.: ИПП «Контраст», 2006. – 296 с.
11. Кэмпбелл Р. Макконнел, Стэнли Л. Брю. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Пер. с англ. 11-го изд. – К., Ха Гар-Демос, 1998. – 785 с.
12. Лехан В.М., Іпатов А.В., Борвінко Е.В., Крячкова Л.В., Заков О.Л. Організація роботи лікаря загальної практики (сімейного лікаря). – Д.: АРТ-ПРЕС, 2002. – 370 с.
13. Основні шляхи подальшого розвитку системи охорони здоров'я в Україні / Під заг. ред.. В.М.Лехан, В.М.Рудого. – К., Вид-во Раєвського, 2005. – 168 с.
14. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ. Обновление 2005 г. Европейская серия по достижению здоровья для всех, №7. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ, 2005. – 99 с.
15. Репродуктивне здоров'я: медико-соціальні проблеми / За ред. В.М.Лобаса, Г.О.Слабкого. – Донецьк: Либідь, 2004. – 146 с.
16. Решетников А.В. Социология медицины. Москва. Медицина. – 2002. – 976 с.
17. Сімейна медицина. Книга I «Організаційні основи сімейної медицини / За ред. В.Ф.Москаленка, О.М.Гиріної. Підручник, К.: «Медицина», 2007. – 392 с.
18. Усовершенствованные системы здравоохранения спасают жизни. Основы Европейской стратегии ВОЗ по развитию систем здравоохранения. – Копенгаген: ЕРБ ВОЗ, 2006. – 15 с.
19. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідеміологічну ситуацію 2009 р. –К., 2010. – 447 с.
20. Методи соціальної медицини /Під заг.ред. О.М. Очередыка, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007.- 410с

21. Fisher, R.A., Yates, F. Statistical tables for biological, agricultural and medical research, 6th ed., Longman Group Ltd., London, 2006
22. Lloid, E., Ledermann. Handbook of applicable mathematics. Vol. VI: Statistics Part B, John Wiley&sons, New York, 1984.
23. Walsh J.E. (2003). Handbook of Nonparametric Statistics, vol. III, V an Nostrand, Princeton, N.J.
24. Noether G.E. (2005). Elements of Nonparametric Statistics, New York: Wiley.
25. Холлендер М., Вульф Д. Непараметрические методы статистики. - М.: Финансы и статистика, 1983. - 518с.
26. Lehmann E.L. (2007). Nonparametrics: Statistical Methods Based on Ranks. San Francisco: Holden-Day.
27. Большев Л.Н., Смирнов Н.В. Таблицы математической статистики. - М.: Наука, 1983. - 414 с.
28. Ликеш И., Ляга Й. Основные таблицы математической статистики. - М.: Финансы и статистика, 1985. - 356 с.
29. Wetherill G.B. (2000). Sequential Methods in Statistics, 2nd Ed., London, Chapman and Hall
30. Armitage P. (1999). Sequential Medical Trials, 2nd Ed., Oxford Blackwell
31. Sherman Folland, Alen C. Goodman, Miron Stano The economics of Health and Health Care – 4th edition, 2003
32. Theodore H. Tulchinsky, Elena A. Varavikova. The new public health. 2nd edition, 2009. Elsevier inc.
33. Arthur Haupt, Thomas Kane. Population handbook. 5th edition. 2004. Eleventh printing
34. Peter Zweifel, Friedrich Breyer, Mathias Kifmann. Health Economics (2-nd edition), 2009.
35. R. Bonita, R. Beaglehole, T. Kjellström. Basic epidemiology, 2nd edition. World Health Organization, 2006. 212p.
36. Nick Black, Reinhold Gruen. Understanding health services. Open university press, 2005. 243p. (p.141-190)
37. Valeria Lekhan, Volodomyr Rudly, Ellen Nolte. Health care system in transition: Ukraine Copenhagen, WHO Regional Office for Europe on behalf of the European Observatory on Health System and Policies, 2004. 128p.
38. Health systems, health. Wealth and societal well-being. Assessing the case for investing in health systems. Edited by Josep Figueras and Martin McKee. Open university press. 1st edition, 2012. 302p.
39. Robert B. Wallace. Public Health and preventive medicine. The McGraw-Hill Companies, Inc. 15th edition, 2008. 1367 p.
40. Ceri J. Phillips Health Economics. An Introduction for health professionals, 2005, p. 158
41. A. Haupt, T. Kane. Population handbook. 5th edition. 2004. Eleventh printing
42. R. B. Wallace. Public Health and preventive medicine. The McGraw-Hill Companies, Inc. 15th edition, 2008. 1367 p.
43. Encyclopedia of population, edited by P. Demeny, G. McNiccol, 2003, 1040 p.
44. G. Mooney. Economics, medicine and health care. 3d edition. 2003, 147 p.
45. Public Health for the 21st Century. New Perspectives on policy, participation and practice, 2nd edition. Editors: J. Orme, J. Powell, P.Taylor, M. Grey. Open University Press, 2003, 401p.
46. World Health Statistics, 2010. World Health Organization, 177 p.
47. R. Beaglehole. Global Public Health: A new era. Oxford University Press, 2003, 284 p.
48. B.McPake, L. Kumaranayake, Ch. Normand. Health Economics, An International Perspective. Taylor & Francis e-Library, 2005, 260 p.
49. Kalua, F.A., Awotedu, A., Kamwanja, L.A. and J.D.K. Saka (eds). 2009. Science, Technology and Innovation for Public Health in Africa. Monograph, NEPAD Office of Science and Technology, Pretoria, Republic of South Africa. 203p.
50. M. J. Lewis, K. L. MacPherson. Public Health in Asia and the Pacific Historical and comparative perspectives, 2008, 320p.
51. G. L. Albrecht, R. Fitzpatrick, Susan C. Scrimshaw. Handbook of social studies of health and medicine. Sage publications, 2000, 545 p.
52. Joumard, I., C. André and C. Nicq (2010), "Health Care Systems: Efficiency and Institutions", OECD Economics Department Working Paper, No. 769, OECD, Paris.
53. Joumard, I., C. André, C. Nicq and O. Chatal (2008), "Health Status Determinants: Lifestyle, Environment, Health Care Resources and Efficiency", OECD Economics Department Working Papers, No. 627, OECD, Paris.
54. Joumard, I., P. Hoeller, C. André and C. Nicq (2010), Health Care Systems: Efficiency and Policy Settings, OECD, Paris.
55. OECD (2009), Achieving Better Value for Money in Health Care, OECD Health Policy Studies.
56. OECD (2009), Health at a Glance, OECD, Paris.

57. Oliveira Martins, J. and C. de la Maisonneuve (2006), “The Drivers of Public Expenditure on Health and Long-Term Care: an Integrated Approach”, OECD Economic Studies, No. 43/2, OECD, Paris.

58. Paris, V., M. Devaux and L. Wei (2010), “Health Systems Institutional Characteristics: a Survey of 29 OECD Countries”, OECD Health Working Paper, No. 50, OECD, Paris

17. Інформаційні ресурси

Сайт кафедри соціальної медицини:

<https://sites.google.com/site/vinsocmed/>

<https://sites.google.com/site/departmentsocialmedicine/>

1. Электронная версия бюллетеня «Население и общество» / Институт демографии Государственного университета — Высшей школы экономики // <http://demoscope.ru/weekly/2009/0377/index.php>
 2. Improving Intergovernmental Fiscal Relations in Ukraine, 2008 // <http://go.worldbank.org/6C56QH4A70>
 3. The Ukrainian health financing system and options for reform / By Valeria Lekhan, Volodymyr Rudyi, Sergey Shishkin: Health Systems Financing Programme WHO Regional Office for Europe, 2007. — 33 p. // <http://www.euro.who.int/document/e90754.pdf>
 4. http://pidruchniki.ws/1640011637428/meditsina/sistema_ohoroni_zdorovya_ukrayini
 5. <http://eyecenter.com.ua/direct/book/index.htm>
 6. <http://library.vsmu.edu.ua>
 7. <https://sites.google.com/site/vinsocmed/>
 8. <http://www.who.int/ru/>
 9. <http://www.worldbank.org/eca/russian/>
 10. <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/>
 11. <http://www.publichealth.com.ua/>
 12. <http://www.publichealth.org/>
 13. <http://sph.washington.edu/>
 14. <https://www.apha.org/>
- http://www.medscape.org/publichealth?src=mkmcmmr_driv_stan_mscpedu&impID=1109326